

Uttalelse 2A**Tittel: «Naturbaserte spekulasjonsbobler»****Forslagsstiller: Arbeidsgruppe for miljø og økonomi****316 Naturbaserte spekulasjonsbobler**

317 Selskaper, banker og stater verden over føler det politiske presset for å vise at de tar
318 klima- og miljøkrisen på alvor. Som en respons kappes de om å annonsere nye
319 målsetninger om «netto nullutslipp» innen gitte årstall. Nøkkelordet i denne
320 sammenheng er «netto»: svært få selskaper har planer om å redusere sine faktiske
321 utslipp til null, men ser heller for seg en kombinasjon av utslippskutt og betaling for at
322 deres egne utslipp skal kompenseres for gjennom reduksjoner andre steder. Slik kan
323 oljeselskaper som Shell og Equinor eller agroindustrielle konglomerater som Nestlé og
324 Yara smykke seg med ambisiøse løfter om utslippsreduksjoner, uten å måtte bryte med
325 sin nåværende forretningsmodell.

326 Storselskapene og statenes nye miljøvyer vil dermed medføre en drastisk økning i
327 etterspørselen etter ulike ordninger for kompensasjon av CO₂-utslipp og
328 naturødeleggelser (også kalt *offsets*). Offsets for utslipp har eksistert lenge. Blant annet
329 har de vært i bruk i EUs kvotemarked, men har etter hvert vist seg å ikke levere som
330 lovet. Undersøkelser viser at utslippsreduksjoner som følge av de kompenserende
331 prosjektene ofte uteblir, eller at utslippene faktisk øker. Ofte betaler offsets for
332 prosjekter som ville blitt gjennomført uansett, slik at offsets i praksis medfører
333 subsidiering av økte utslipp. Dette henger sammen med at utslippsreduksjonene nesten
334 uten unntak er hypotetiske: Hvis de reelle utslippene fra en aktivitet er lavere enn en
335 teoretisk «normalmengde» kan differansen mellom disse selges som offsets. Med denne
336 logikken som utgangspunkt har det for eksempel blitt solgt/utstedt offsets for å bygge
337 kullkraftverk som er mer effektive enn de som ville ha blitt bygd i en hypotetisk
338 «normalsituasjon».

339 Kompensasjonsordninger for tap av natur har ikke vært like utbredt på grunn av
340 vanskelighetene knyttet til sammenliknbarhet mellom ulike naturområder. Hvordan skal
341 restaurering eller avsetning av én type natur kunne kompensere for tap av en annen
342 type natur? I senere år har det imidlertid kommet på plass nye initiativer for å drive fram
343 en ekspansjon i offsetting-mekanismer også på dette området. Internasjonale
344 målsetninger om å stoppe tap av natur, slik de er uttrykt blant annet i FN-konvensjonen
345 for biologisk mangfold, har de siste årene blitt utvannet gjennom en bevegelse mot nye
346 mål om *netto* forbedringer i naturmangfold. Parallelt med dette har nye rammeverk blitt
347 utviklet for å kunne knytte kompensasjonsordninger for utslipp og naturødeleggelse til
348 omsettelige verdipapirer. Dette skiftet legger grunnlaget for nye lukrative offset-
349 markeder, blant annet ved at storselskapene skal kunne investere i såkalte

350 «*naturbaserte løsninger*» for å kompensere for utslipp av klimagasser. De kan også
351 kjøpe restaureringskvoter å kompensere naturen de selv har ødelagt. Også disse
352 instrumentene har så langt hatt begrenset effekt: Økosystemer og områder som avsettes
353 som kompenserende habitater for viltlevende dyr holder for lav kvalitet eller dekker ikke
354 behov som erstatningsareal. Erstatningsarealer er mangelvare, også i det globale sør der
355 de kompenserende arealene ofte hentes fra. I mange tilfeller har offsetting-prosjekter
356 medført landran fra småbønder og urfolk ved at de presses ut av landområdene sine for
357 å bane vei for verneområder og plantasjeskog.

358 Av politisk-økonomiske grunner mangler det vilje til å prise utslippskvoter og
359 naturødeleggelser høyt nok, og resultatet er «business-as-usual». Kostnaden som
360 selskapene må betale for utslippsreduksjoner og naturvern settes aldri høyt nok til å
361 være til vesentlig hinder for inntjening og ekspansjon. De rike kan kjøpe seg fri fra
362 ansvar, mens byrden ofte må bæres av «de mange» – særlig i det globale Sør.

363 Offsetting-systemet overfører varebytte-logikken til naturmiljøet ved å innføre abstrakte
364 begreper som naturkapital, økosystemtjenester og forurensningsrettigheter. Disse
365 prises og blir grunnlag for finansielle produkter vi allerede kjenner navnene på;
366 forsikringer, derivater, futures, swap funds, blockchains og grønne aksjer. Denne
367 finansialiseringen av klimatiltak og naturmiljø kjenner vi godt effekten av fra andre
368 områder: Finansialiseringen gir enorme kapitalansamlinger og megaprojekter med
369 uforutsigbare økologiske konsekvenser, innrettet for å dekke finanssektorens og
370 selskapenes behov for inntjening, ikke naturens behov for vern eller restaurering.

371 Med såpass avgjørende svakheter som miljøtiltak, fremstår offsets som enda et forsøk
372 på å unngå å gjøre noe med klimakrisa. Videre tjener de til å mate en enorm og
373 avregulert internasjonal finanssektor. Et tiår med lave renter og offentlige støttekjøp av
374 verdipapirer har ledet til enorme spekulative investeringer i eiendom, tech-aksjer,
375 kryptovaluta og derivater. Nå vil UNEP legge til rette for nye runder med spekulasjon,
376 gjennom lanseringen av instrumenter som «*Nature-backed securities*», der produktet
377 som ledet til en internasjonal finanskrisa i 2008 nå skal brukes til å pakke sammen og
378 omsette naturvern- og restaureringsprosjekter i finansmarkedene. En større utbredelse
379 av slike finansinstrumenter er knyttet til alvorlig risiko for nye bølger av landran,
380 økologisk destruktive megaprojekter og svindel, men også finansielle
381 spekulasjonsbobler som kan gi store realøkonomiske konsekvenser når de til slutt
382 sprekker.

383 Forhandlingene om en ny naturavtale under Konvensjonen om biologisk mangfold som
384 skal foregå i år, vil være avgjørende for hvordan vi skal konfrontere naturkrisen i verden.
385 Den kan ikke møtes med falske løsninger som lar storselskapene kjøpe seg fri fra sitt
386 ansvar og fører en oppblåst finanssektor med nye spekulasjonsobjekter.

387

388 ***Attac Norge krever:***

- 389   • Forbud mot *offsets* og andre mekanismer som lar rike land og storselskaper
390   kjøpe seg fri fra ansvaret for klimautslipp og naturødeleggelser.
391   • Avvisning av miljøpolitiske virkemidler som bygger på verdipapirisering av natur.

Uttalelse 2B**Tittel: «Naturbaserte spekulasjonsbobler»****Forslagsstiller: Anders Ekeland, styremedlem i Attac Norge**392 **Naturbaserte spekulasjonsbobler**

393 Selskaper, banker og stater verden føler det politiske presset for å vise at de tar klima-
394 og miljøkrisen på alvor. Som en respons kappes de om å annonsere nye målsetninger
395 om «netto nullutslipp» innen gitte årstall. Nøkkelordet i denne sammenheng er «netto»:
396 svært få selskaper har planer om å redusere sine faktiske utslipp til null, men ser for seg
397 en kombinasjon av utslippskutt og betaling for at deres egne utslipp kan bli kompensert
398 gjennom reduksjoner andre steder. Slik kan oljeselskaper som Shell og Equinor eller
399 agroindustrielle konglomerater som Nestlé og Yara smykke seg med ambisiøse
400 utslippsreduksjoner, uten å måtte redusere sine egne utslipp merkbart.

401 Hele ideen med offsets er feil når vi skal ikke bare til null utslipp, vi må fange CO2 fra
402 atmosfæren, såkalte negative utslipp. Men hvis reelle reduksjoner et sted blir oppveiet
403 av at andre fortsetter som før, så oppnår vi i beste fall at utslippene er konstante. Det
404 som verre er at utslippsreduksjonene - praktisk talt uten unntak – er kontrafaktiske, dvs.
405 hypotetisk utslippsreduksjoner Man beregner en business as usual mengde med utslipp
406 og differansen mellom disse beregnede utslipp og nye reelle utslipp som er lavere kan
407 selges som offsets. Det er dermed gitt offsets for å bygge kullkraftverk som er mer
408 effektive enn de som hypotetisk sett ville ha blitt bygd med business as usual.

409 Storselskapene og statenes nye miljøvyer vil dermed medføre en drastisk økning i
410 etterspørselen etter ulike ordninger for kompensasjon av CO2-utslipp og
411 naturødeleggelser (også kalt offsets). Offsets er var viktig i Kyotoprotokollen. De var
412 viktige de første årene i EUs kvotemarked, men var så åpenbart en svindel at EU har blitt
413 svært restriktive i sin bruk av dem – uten å forby dem helt. Tilbudet av offsets, dvs.
414 svindelkvoter, var så stort at prisen ble null etter få år. Hvis det virkelig var så lett å
415 redusere reelle utslipp, så burde ikke prisen ha blitt null. Ofte betaler offsets for
416 prosjekter som ville blitt gjennomført uansett, slik at offsets i praksis medfører
417 subsidiering av økte utslipp. En studie bestilt av EU-kommisjonen i 2016 viste at kun 2
418 % av de undersøkte prosjektene hadde høy sannsynlighet for at de ikke ville blitt
419 gjennomført uten offset-finansiering.

420 Kompensasjonsordninger for tap av natur har ikke vært like utbredt på grunn av
421 vanskelighetene knyttet til å dele opp og beregne verdien av ulike naturfenomen. I
422 senere år har det imidlertid kommet på plass nye initiativer for å drive fram en
423 ekspansjon i offsetting-mekanismer også på dette området. Internasjonale målsettinger
424 om å stoppe tap av natur, slik de er uttrykt blant annet i FN-konvensjonen for biologisk

425 mangfold, har de siste årene blitt utvannet gjennom en bevegelse mot nye mål om *netto*
426 forbedringer i naturmangfold. Parallelt med dette har nye rammeverk blitt utviklet for å
427 kunne konvertere naturlige fenomen til omsettelige verdipapirer (med utgangspunkt i
428 begrep som *økosystemtjenester*). Dette skiftet legger grunnlaget for nye lukrative offset-
429 markeder, ved at storselskapene skal kunne investere i såkalte «*naturbaserte løsninger*»
430 for å lagre karbon og restaurere naturen de selv har ødelagt. Også disse instrumentene
431 har så langt hatt begrenset effekt: Økosystemer og områder som avsettes som
432 kompensierende habitater for villlevende dyr holder for lav kvalitet eller dekker ikke
433 behov som erstatningsareal. Erstatningsarealer er mangelvare, også i det globale sør der
434 de kompensierende arealene ofte hentes inn. I mange tilfeller har offsetting-prosjekter
435 medført landran fra småbønder og urfolk ved at de presses ut av landområdene sine for
436 å bane vei for verneområder og plantasjeskog.

437 Fordi samfunnets eliter er redd for «gule vester» kan hverken klima- eller miljøavgifter
438 settes så høyt at de virkelig virker. Den eneste måten en kan sette avgiftene høyt nok er
439 ved å kytte avgiftsøkningene til kraftige omfordelingsmekanismer. Da vil de rike betale
440 mer i avgift enn de får tilbake, mens de fleste vil tjene på at avgiftene stadig stiger og
441 tjene på stadig stigende karbonavgift. Siden de knytter sammen kampen mot økte
442 forskjeller, med kampen for drastiske utslippskutt må slike omfordelende bli
443 bærebjelkene i klimapolitikken hvis den skal få oppslutning fra folk. At de rike hater
444 progressive skatter gjør at de forsøker å kjøpe seg fri fra ansvar, mens byrden ofte må
445 bæres av «de mange» i det globale Sør og Nord.

446 Offsets bare enda et forsøk på å unngå å gjøre noe med tjene til å mate en enorm og
447 avregulert internasjonal finanssektor. Et tiår med lave renter og offentlige støttekjøp av
448 verdipapirer har ledet til enorme spekulative investeringer i eiendom, tech-aksjer,
449 kryptovaluta og derivater. Nå vil UNEP legge til rette for nye runder med spekulasjon,
450 gjennom lanseringen av instrumenter som «*Nature-backed securities*», der produktet
451 som ledet til en internasjonal finanskrisen i 2008 nå skal brukes til å pakke sammen og
452 omsette naturvern- og restaureringsprosjekter i finansmarkedene. En større utbredelse
453 av slike finansinstrumenter er knyttet til alvorlig risiko for nye bølger av landran,
454 økologisk destruktive megaprojekter og svindel, men også finansielle
455 spekulasjonsbobler som kan gi store realøkonomiske konsekvenser når de til slutt
456 sprekker.

457 Forhandlingene om en ny naturavtale til erstatning for Konvensjonen om biologisk
458 mangfold som skal foregå i høst vil være avgjørende for hvordan vi skal konfrontere
459 naturkrisen i verden. Den kan ikke møtes med falske løsninger som lar storselskapene
460 kjøpe seg fri fra sitt ansvar og fører en oppblåst finanssektor med nye
461 spekulasjonsobjekter.

462

463 ***Attac Norge krever:***

- 464 • Forbud mot offsets og andre mekanismer som lar rike land og storselskaper
465 kjøpe seg fri fra ansvaret for klimautslipp og naturødeleggelser.
- 466 • Vern av natur med utgangspunkt i økosystemer og bærekraftig tradisjonsbruk,
467 ikke finansiell spekulasjon.
- 468 • Gå imot ytterligere verdipapirisering av natur.
- 469 • Sette absolutte grenser for uttak av naturressurser
- 470 • Det settes en summarisk minstepris på en million kroner per kvadratmeter på all
471 urørt natur. I tillegg må økologiske og estetiske verdier verdsettes. Siden vi
472 allerede har bygget ned for mye natur så blir i praksis prisen uendelig høy i
473 praktisk talt alle tilfeller.

Uttalelse 2C

Tittel: «Naturbaserte spekulasjonsbobler»

Forslagsstiller: Einar Hagness

474 Naturbaserte spekulasjonsbobler

475 Selskaper, banker og stater verden over føler det politiske presset for å vise at de tar
476 klima- og miljøkrisen på alvor. Som en respons kappes de om å annonsere nye
477 målsetninger om «netto nullutslipp» innen gitte årstall. Nøkkelordet i denne
478 sammenheng er «netto»: svært få selskaper har planer om å redusere sine faktiske
479 utslipp til null, men ser heller for seg en kombinasjon av utslippskutt og betaling for at
480 deres egne utslipp skal kompenseres for gjennom reduksjoner andre steder.

481 Økende avgifter på karbonutslipp og strengere utslippskrav har medført en drastisk
482 økning i etterspørselen etter ulike ordninger for kompensasjon av CO₂-utslipp og
483 naturødeleggelser (også kalt *offsets*). Kyoto-protokollen og Paris-avtalen har grunnlagt
484 et kvotesystem der forurenser må kjøpe utslippstillatelser med kapital som overføres til
485 den som gjennomfører utslippsreduksjoner eller fanger CO₂. EUs system er basert på
486 plikt. Sektorene industri, luftfart og oljeindustri er kvotepliktige. I tillegg er det etablert
487 en rekke globale frivillige offsetsystemer. 40% av det globale BNP er nå underlagt en
488 eller annen form for kvotehandel med klimagassutslipp. Omfanget av disse systemene
489 gir store muligheter for svindel. Undersøkelser viser at utslippsreduksjoner som følge av
490 de kompenserende prosjektene ofte uteblir, eller at utslippene faktisk øker. Ofte betaler
491 offsets for prosjekter som ville blitt gjennomført uansett, slik at offsets i praksis medfører
492 subsidiering av økte utslipp. Dette henger sammen med at utslippsreduksjonene kan
493 være hypotetiske: Hvis de reelle utslippene fra en aktivitet er lavere enn en teoretisk
494 «normalmengde» kan differansen mellom disse selges som offsets. Med denne logikken
495 som utgangspunkt har det for eksempel blitt solgt/utstedt offsets for å bygge
496 kullkraftverk som er mer effektive enn de som ville ha blitt bygd i en hypotetisk
497 «normalsituasjon».

498 Det er derfor viktig å stille krav til sterke uavhengige kontrollorganer og et strengt
499 regelverk som kan verifisere at salg av kvoter er basert på reell karbonfangst eller
500 utslippsreduksjon, og at kjøp av kvoter er en uunngåelig og bare midlertidig
501 kompensasjonsordning.

502 Kompensasjonsordninger for tap av natur har ikke vært like utbredt på grunn av
503 vanskelighetene knyttet til sammenliknbarhet mellom ulike naturområder. Hvordan skal
504 restaurering eller avsetning av én type natur kunne kompensere for tap av en annen
505 type natur? I senere år har det imidlertid kommet på plass nye initiativer for å drive fram
506 en ekspansjon i offsetting-mekanismer også på dette området. Internasjonale
507 målsettinger om å stoppe tap av natur, slik de er uttrykt blant annet i FN-konvensjonen
508 for biologisk mangfold, har de siste årene blitt utvannet gjennom en bevegelse mot nye

509 mål om *netto* forbedringer i naturmangfold. Parallelt med dette har nye rammeverk blitt
510 utviklet for å kunne knytte kompensasjonsordninger for utslipp og naturødeleggelse til
511 omsettelige verdipapirer. Dette skiftet legger grunnlaget for nye lukrative offset-
512 markeder, blant annet ved at storselskapene skal kunne investere i såkalte
513 «*naturbaserte løsninger*» for å kompensere for utslipp av klimagasser. De kan også
514 kjøpe restaureringskvoter for å kompensere naturen de selv har ødelagt. Også disse
515 instrumentene har så langt hatt begrenset effekt: Økosystemer og områder som avsettes
516 som kompenserende habitater for viltlevende dyr holder for lav kvalitet eller dekker ikke
517 behov som erstatningsareal. Erstatningsarealer er mangelvare, også i det globale sør der
518 de kompenserende arealene ofte hentes fra. I mange tilfeller har offsetting-prosjekter
519 medført landran fra småbønder og urfolk ved at de presses ut av landområdene sine for
520 å bane vei for verneområder og plantasjeskog.

521 Den økende etterspørselen etter kvoter har ført til en eksplosiv økning i offsetprisene,
522 hvilket skal stimulere til omstilling. Systemet er basert på at markedet skal ordne opp.
523 Kvotene omsettes i dag hovedsakelig av private finansinstitusjoner.

524 Offsetting-systemet overfører varebytte-logikken til naturmiljøet ved å innføre abstrakte
525 begreper som naturkapital, økosystemtjenester og forurensningsrettigheter. Disse
526 prises og blir grunnlag for finansielle produkter som settes sammen til ulike verdipapirer
527 for videresalg til investorer. Finansialiseringen legger til rette for enorme
528 kapitalansamlinger og kan initiere megaprojekter med uforutsigbare økologiske
529 konsekvenser, primært innrettet for å dekke finanssektorens og selskapenes behov for
530 inntjening, ikke naturens behov for vern eller restaurering.

531 Et tiår med lave renter og offentlige støttekjøp av verdipapirer har ledet til enorme
532 spekulative investeringer i eiendom, tech-aksjer, kryptovaluta og derivater. Nå vil UNEP
533 legge til rette for nye runder med spekulasjon, gjennom lanseringen av instrumenter
534 som «*Nature-backed securities*», der produktet som ledet til en internasjonal finanskriser
535 i 2008 nå skal brukes til å pakke sammen og omsette naturvern- og
536 restaureringsprosjekter i finansmarkedene. En større utbredelse av slike
537 finansinstrumenter er knyttet til alvorlig risiko for nye bølger av landran, økologisk
538 destruktive megaprojekter og svindel, men også finansielle spekulasjonsbobler som
539 kan gi store realøkonomiske konsekvenser når de til slutt sprekker.

540 Finansindustrien som «trader» karbonkvoter annonserer at «verdiveksten er all time
541 high». Dette er et faresignal. Finansindustriens muligheter for verdipapirisering må
542 avvikes.

543 En bedre regulering av handelen med karbonkvoter må ikke legitimere utviklingen av et
544 markedsbasert system for offsets for naturødeleggelser. Å «erstatte» natur er ikke
545 mulig. Prosessene i et oppgravd område kan ikke gjenopprettes. Nedbygging av arealer
546 og uttak av ressurser kan ikke kompenseres. Rehabilitering av allerede ødelagt natur
547 kan ikke finansieres gjennom avgifter på nye naturødeleggelser.

548 Forhandlingene om en ny naturavtale under Konvensjonen om biologisk mangfold som
549 skal foregå i år, vil være avgjørende for hvordan vi skal konfrontere naturkrisen i verden.

550 ***Attac Norge krever:***

- 551 • Styrket regelverk og uavhengig kontroll med kjøp og salg av offsets.
- 552 • Forbud mot verdipapirisering av offsets.
- 553 • Avvisning av miljøpolitiske virkemidler som bygger på verdipapirisering av natur.